



Helse- og omsorgsdepartementet  
Postboks 8011 Dep  
0030 Oslo

Dato: 4.12.2018  
Vår ref.: -  
Saksbehandlar: sillyng  
Dykkar ref.:

## Høyringsuttale til forslag om å etablere Nasjonalt Eldre- pasient- og brukarombod

Det vert vist til invitasjon frå Helse- og omsorgsdepartementet til Fylkeseldreråda og andre om å uttala seg til forslag om å etablere eit nasjonalt Eldre- pasient- og brukarombod.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har handsama forslaget og vedtok følgjande uttale i sak..... i møte den 4/12-2018.

### **Generelt**

Fylkeseldrerådet i Hordaland ser positivt på at styresmaktene vil fokusera meir på korleis den eldre del av befolkninga opplever møtet med helsetenestene. Rådet er difor positiv til forslaget om å oppretta eit Nasjonalt Eldre- pasient- og brukarombod som skal ha ei samordnande rolle overfor dei lokale omboda i von om å oppnå sams arbeidsmetodikk og praksis landet over. Fylkeseldrerådet er spesielt nøgd med at ombodet sitt arbeidsfelt no også skal omfatta tannhelse.

*Men Fylkeseldrerådet i Hordaland ser det som ein stor veikskap ved forslaget at ikkje også dei private tilbydarane av helsehjelp skal koma inn under omboda sine arbeidsområde. Dette vil bli nærare grunnlagt seinare i denne høyringsuttalen.*

### **Kommentarar til enkeltpunkt i høyringsdokumentet**

#### Nasjonalt ombod med spesielt fokus på dei eldre

Det er positivt at det skal opprettast eit nasjonalt ombod som skal ha eldre som spesielt arbeidsfelt i tillegg til pasientar og brukarar generelt, og at dette kjem til uttrykk i det føreslåtte namnet; Eldre-pasient- og brukarombod. Det er vidare positivt at arbeidsområdet til dei *lokale* omboda også skal omfatta dei eldre, og at det kjem fram gjennom at namnet også lokalt skal vera Eldre-pasient-og brukarombod.

#### Tannhelsetenesta

Fylkeseldrerådet er særst nøgd med at det er føreslått at tannhelsetenesta skal vera ein del av ansvarsområdet for Eldre- pasient- og brukarombodet, og at ein ved det har følgd tilråding frå Ariansonutvalet. I høyringsdokumentet blir det også nemnt at nokre kommunar skal få prøva ut kommunal tannhelseteneste. Fylkeseldrerådet i Hordaland har tidlegare gått i mot at tannhelsetenesta skal leggjast over frå fylkeskommunane til kommunane, og har ikkje endra syn på dette. Rådet er difor glad for at tannhelsetenesta i alle høve no skal inn under arbeidsområdet til eit Eldre-pasient- og brukarombod som vil dekkja heile fylkesregionar. Det kan såleis også bli meir fokus på at tannhelse faktisk er ein viktig del av den enkelte si helse.

### Samordnande oppgåve og fagleg rettleiar

Fylkeseldrerådet i Hordaland er samd i at ei viktig oppgåve for det Nasjonale Eldre- pasient- og brukarombodet må vera å *"bidra til felles forståelse av problemstillinger og løysning av saker som vil kunne få betydning ut over det enkelte tilfelle"*. Fylkeseldrerådet meiner eins praksis over heile landet er viktig, slik at det ikkje blir avgjerande kor du bur for resultatet av ein klage. Rådet er difor positiv til at Nasjonalt Eldre-pasient- og brukarombod skal ha ein samordnande og rettleiande oppgåve overfor dei lokale omboda.

### Informasjonsplikta

Fylkeseldrerådet i Hordaland merkar seg, og seier seg glad for, at høyringsdokumentet så sterkt framhevar helseinstitusjonane sin plikt til å informera pasientar og brukarar om klageretten og andre rettar dei har ifølgje "Lov om pasient- og brukerrettigheter", til dømes rett til å søkja erstatning, og at informasjonsplikta no også skal omfatta tannhelsetenesta. Vidare at informa-sjonsplikta også gjeld for kommunar og fylkeskommunar.

### Dei pårørande og retten til informasjon og å bli inkludert

Fleire stader i høyringsdokumentet vert dei pårørande nemnt, og det er bra at dei pårørande si rolle vert lagt vekt på, og at dette kjem fram i lova. Det er ikkje alltid at pasienten/ brukaren/ den eldre sjølv er i stand til å oppfatta all informasjonen, og då er det viktig at den eller dei som er oppført som næraste pårørande, får same informasjon som den saka gjeld. *Difor er det viktig at Eldre-pasient-og brukarombodet får som ei av oppgåvene å spesielt sjå til at dei (næraste) pårørande til eldre får same informasjonen som den saka gjeld*, og slik lova krev . Det vil samsvara med tilråding frå Ariansonutvalet om at det burde bli "Bedre oppfølging og ivaretaking av pasienter, brukere og pårørende, og styrking av deres rettigheter."

### Samarbeid ombud og eldreråd

I kapitel 6 i høyringsdokumentet vert det sagt at "omleggingen vil også kreve et tettere samarbeid mellom for eksempel eldrerådene og kommunale brukerråd." Fylkeseldrerådet i Hordaland er positiv til at eldreråda kan bli ein medhjelpar i å gjera Eldre-pasient-og brukarområdet sitt arbeid meir kjent.

### Lokalisering av Nasjonalt Eldre-pasient- og brukarombod

I høyringsdokumentet vert lokalisering av det nasjonale ombudet drøfta. Hordaland Fylkes-eldreråd støttar departementet sitt forslag om å lokalisera det nasjonale ombudet til eit av dei lokale omboda. Sidan alle omboda, også det nasjonale ombudet, skal ha ei uavhengig og fri rolle, meiner Fylkeseldrerådet i Hordaland dessutan at lokaliseringa ikkje bør bli Oslo eller Oslo sitt nærrområde.

### Felles nasjonalt og lokalt ombod?

I høyringsdokumentet vert det drøfta om det *nasjonale* eldre-pasient- og brukarombodet og det *lokale* ombudet der det nasjonale ombudet vert plassert, skal vera same person. Departementet føreslår ei slik ordning. Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at det i den saka må bli lagt stor vekt på kva dei lokale omboda meiner.

## **VEIKSKAPAR I FORSLAGET:**

### ***Ikkje alle utøvarar i helsesektoren er inkludert i ombodsordninga***

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner det er ein veikskap i forslaget til arbeidsområde for omboda at ikkje alle tilbydarar av helse- og omsorgstenester er omfatta.

I høyringsdokumentet vert det på side 4 vist til at Ariansonutvalet i sine tilrådingar ønskte vurdert å utvida ombodet sitt arbeidsområde til ”å gjelde alle helse- og omsorgstjenester, også tannhelsetjenester og rent private tjenester.”

Når det gjeld forslag til arbeidsområde for ombodet, er tilrådinga frå Ariansonutvalet følgt opp når det gjeld fylkeskommunal (og kommunal) tannhelseteneste, men ikkje når det gjeld reint private tenester.

I 2015 vart det innført fritt behandlingsval. Ariansonutvalet peikte på at dette skulle tilseia at også dei private tilbydarane burde liggja under ombodet sitt arbeidsområde. Mange stader kan ein også velja mellom kommunalt eller privat drivne sjukeheimar og også mellom kommunale eller private heimetenester. Nokre private tilbydarar har avtale med kommunen eller er godkjende av HELFO og kjem med det inn under omboda sitt arbeidsfelt. Fylkeseldrerådet i Hordaland er samd i synspunktet frå Ariansonutvalet om at arbeidsområdet til ombodet bør omfatta *alle* dei private tilbydarane, også dei som ikkje har kommunal avtale eller er godkjende av HELFO. Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at dette vil *sikra rettstryggleiken til pasientar og brukarar*. Når ikkje alle tilbydarar fell inn under Eldre-pasient- og brukarombodet sitt arbeidsfelt, så blir det vanskeleg for brukarane å orientera seg om kven dei kan klaga på og kven dei ikkje kan klaga på dersom noko uønskt skjer i samband med behandling eller mottak av helse- og omsorgstenester. Ariansonutvalet peiker på dette i følgjande sitat: ”Det er lite tilfredsstillende at det er uklart om visse former for helse- og omsorgstjenester faller innanfor det pliktmessige arbeidsområdet. Dette medfører liten forutsigbarhet for de som kunne tenke seg å henvende seg om tjenester på de aktuelle områdene.”

### **Veikskap i forslaga til lovendingar**

I kapitel 8 vert det gitt ein oversikt over forslag til lovendingar. I lovteksten burde det gått klart fram at også *privat* helse- og omsorgsteneste *med avtale* kjem inn under ordninga.

### **Oppsummering**

Fylkeseldrerådet i Hordaland er glad for at det er føreslått å oppretta eit nasjonalt Eldre- pasient- og brukarombod som mellom anna skal ha ein samordnande rolle og ha særleg fokus på helse- og omsorgstenestene til dei eldre. Vidare at også arbeidsfeltet til noverande pasient- og brukarombod skal verta utvida til å ha spesielt fokus på dei eldre, og at dette kjem fram i det nye namnet på dei lokale omboda. Rådet er også nøgd med at det kjem klart fram at dei næraste pårørande har rett til informasjon og til å bli involverte.

Rådet er spesielt nøgd med at tannhelsetenesta skal inn under omboda sine arbeidsfelt.

Men Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner det er ein veikskap at ikkje *alle* helse- og omsorgstenester er omfatta av arbeidsfeltet til omboda ved at private tenester ikkje er med. Det er óg ein veikskap at det ikkje går fram av den føreslåtte lovteksten at private tilbydarar av helse- og omsorgstenester *med avtale* også er omfatta av arbeidsområdet til Eldre- pasient og brukaromboda.

Venleg helsing  
Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre, nestleiar Fylkeseldrerådet  
For Kåre Ystanes, leiar

*Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.*